

Polemos

sv. 3, broj 1, siječanj-lipanj 2000.

HSD i Naklada Jesenski i Turk, Zagreb, 199 str.

Kruno Kardov

Polemos - časopis za interdisciplinarna istraživanja rata i mira je znanstveno stručni časopis koji se bavi različitim aspektima sigurnosnih studija kao i studija rata, mira i vojske u sociologijskoj, filozofijskoj, antropologijskoj, ekonomskoj, vojnopovijesnoj, politološkoj i drugoj znanstvenoj perspektivi. Pokrenut 1998. godine, do sada je pokrio niz različitih i zanimljivih tema i područja u zadanim okvirima, čime je uredništvo i više nego opravdalo početne zamisli, a kroz autorske radove svoj doprinos proučavanju ovoga fenomena (u nas sada dostupnog znanstvenom bavljenju) dali su mnogobrojni ugledni stručnjaci s hrvatske i međunarodne scene. Iako je časopis široj hrvatskoj javnosti, nažalost, možda više poznat po zabrani drugog broja od strane tadašnjeg suizdavača (Udruga hrvatskih veterana Domovinskog rata) vrijednost Polemosa je puno veća, što potvrđuje i novi broj.

U ovom, petom, broju Polemosa prilozi su podijeljeni u nekoliko standardnih rubrika koje se nalaze u svim dosad izašlim primjercima: *Radovi*, *Studentski forum* (studentski radovi), *Prikazi i recenzije*, *Obavijesti*. Za potrebe ovog prikaza ukazat ću ukratko na predmet bavljenja svakog rada pojedinačno s dužim ili kraćim kritičkim osvrtima.

Na samom početku nalazi se znanstveni rad Davora Marijana "Borbe za Kupres u travnju 1992." koji se bavi sukobom na području Kupresa proisteklim iz nemogućnosti političkog dogovora. Rad se prvenstveno temelji na dokumentaciji JNA zbog 'neprobađenih' hrvatskih izvora što u određenoj mjeri smanjuje njegovu analitičku vrijednost.

Teorijski doprinos proučavanju rata/ratovanja čini rad Ive Paića - "Načela ratovanja: Aspekti preoblika i zastarijevanja". Autor, analizirajući odnos načela ratovanja i promjenjive zbilje, izdvaja dvije ključne dimenzije u kojima se očituju promjene u tim načelima: prva je dimenzija vrijeme - riječ je o 'natjecanju' na svim razinama ratovanja i načinima 'nametanja tempa' što implicira transformacijsku logiku sistema i odbacivanje kao cilja 'uništenje', odnosno uzimanje za cilj izbacivanje natjecatelja. Druga dimenzija promjene je dimenzija, koja se tiče granica vojnog i političkog. Ona odgovara na pitanje postoje li danas čvrste, vidljive granice između tih dviju sfera. Paić ističe brisanje i rastezanje tih granica; logika vojnoga uvlači se u političke diskurse i poretke, ograničavajući time svoje čisto prakticiranje, čime, isto tako, to vojno prestaje biti samo sredstvo politike i postaje sastavnim dijelom strategije prisiljavanja (gubi svoj

stari identitet) te se kao rezultat toga povećava mogućnost sprječavanja i odgode sukoba.

Robert Barić se, u tekstu "Vojna doktrina Ruske Federacije", bavi promjenama i prilagođavanjem Ruske Federacije posthladnoratovskom položaju u kojem se kao faktori ugrožavanja sigurnosti ističu lokalni sukobi, a ne više izbijanje nuklearnog sukoba. No, zaključuje autor, zbog slabosti i zastarijevanja konvencionalnoga oružja (što je pokazao rat u čečeniji), Ruska Federacija sve više gleda na nuklearno oružje kao na oružje namijenjeno operativnoj i taktičkoj upotrebi na bojištu koje time gubi svoju tradicionalnu funkciju oružja za odvratanje.

Rad Lidije Kos-Stanišić, "Vojne komponente američke vanjske politike", bavi se analizom upotrebe vojnih sredstava SAD-a s ciljem ostvarivanja i ispunjenja vlastitih vanjskopolitičkih interesa. No, pokušaj pokrivanja svih relevantnih činioaca koji utječu, koji su utjecali ili za koje postoji mogućnost utjecanja na stvaranje američke vanjske politike (i upotrebu vojne sile), ima, kod autorice, kao posljedicu ispuštanje iz vida nekih bitnih faktora ili prenaplašavanje određenih faktora koji se nerijetko čine važnima kod pogleda s velike udaljenosti. Nemajući namjeru ulaziti u dublju analizu, istaknuo bih samo mišljenje da bi rad mnogo dobio kad bi autorica manje upotrebljavala vrijednosno opterećene pojmove ili pak malo bolje potkrijepila određene tvrdnje.

Boris Švel, u možda najzanimljivijem radu - "Mogući smjerovi razvoja flotnih snaga HRM između godine 2000. i 2015." - donosi, kako sam kaže, pregled modela pomorske obrane istočne obale Jadrana u bližoj povijesti, procjenu sadašnjeg stanja snaga Hrvatske ratne mornarice i projekciju njenog mogućeg razvoja u budućnosti. U radu su uzeti i analizirani svi bitni faktori koji bi mogli ili trebali utjecati na njen razvoj, od općih tendencija u svijetu (pogotovo malih zemalja pri čemu autor analizira primjere Finske i Izraela) i sudjelovanja u međunarodnim operacijama do hrvatskih potreba i mogućnosti ili zaštite nacionalnih interesa u miru (na primjer, zaštita od krađe ribljih i drugih prirodnih bogatstava ili krijumčarenja). Preduvjeti za donošenje programa su evaluacija i jasno sadašnje stanje, formuliranje nacionalne sigurnosti na moru i proračunska sredstva. Imajući u vidu hrvatske mogućnosti, Švel u zaključku dijeli razvoj flotnih snaga u dvije faze: u prvoj, više prijelaznoj fazi, radilo bi se na izvršenju postojećih programa, nabavi rabljenog brodovlja i razradi specifikacije novoga (do 2005.) i u drugoj fazi poradilo bi se na ostvarivanju programa adekvatne ratne mornarice (do 2015.) koja bi, po autoru, predstavljala minimum hrvatskih potreba.

Kako je već napomenuto, Polemos osim znanstvenih radova sadrži još mnoštvo nadasve informativnih priloga čije prikazivanje daleko premašuje svrhu ovoga rada.

Posebnu vrijednost ima i rubrika *Studentski forum* kojim se omogućava objavljivanje studentskih radova, za što se *Diskrepancija* neprestano zalaže, te je korisno da na tome rade i drugi časopisi. Uzimajući sve u obzir, sasvim sigurno možemo ustvrditi da ovaj broj ne odskače u kvaliteti od prethodnih; autori se bave različitim aspektima, pristupima i područjima od kojih će neka biti aktualna još duže vrijeme (uzmimo za primjer rad Borisa Švela koji se naročito dobro uklapa u današnje rasprave o "svestrategiji" Hrvatske u 21. stoljeću). Gledanje na određene probleme kroz različite optike onemogućava uniformnost i monopol na ovom području čemu *Polemos* od samoga početka daje značajan doprinos. Važnost razvoja odnosa i brisanje čvrstih granica između vojnoga i civilnoga sektora (po mogućnosti ne s ciljem da se vojna logika uvlači u civilni sektor već s ciljem da civilni sektor dobije veću kontrolu nad vojnom sferom) je nikad do kraja ostvarivi cilj. Iz ovih se razloga možemo nadati sljedećim, ništa manje zanimljivim, brojevima.